

ARVUSTUS | Inimene võib näha elus tuhandeid päikeseloojanguid, kuid mitut me teadlikult kogeme? (4)

Oliver Issaku, **Jan Teeveti** ja Kairi Mändla lüüstus „Kuni nad surnud ei ole, elavad nad igavesti“ räägib pealtnäha muinasjutulistest (elu)lugudest ja loojangutest. Inimelu uurimise ja sõnadeks lahti võtmisega liidetakse valguse mõõde – täpsemalt selle hääbumine.

Ilo Tuule Rajand

Kes on see mees, kes nagu Mikronite laulus istub aknal ja küsib, kui kaua ta seal veel istuma peab?

FOTO: HERKKO LABI | EKSPEDITSIOON

Kuula artiklit 6 min

 TELLIJALE AVATUD

Etendusele eelneb eesruumis olev installatsioon: väikeste kastide sisse on asetatud üks ja sama mehekujutis, kes istub kolme akna ees. Saaliukse poole liikudes kastid suurenevad, kuni viimaks tervitavad meie saali sisenedes meid pidulikus pintsakus etendajad ja kohtume

ka elusuuruses kujutisega mehest, kes istub kolme akna ees. Niisiis oleme justkui astunud installatsiooni.

Haaran käe otsa tooli ja valin endale ruudu, kus järgnev tund veeta. Kes on see mees, kes nagu Mikronite laulus istub aknal ja küsib, kui kaua ta seal veel istuma peab?

Päike loojub Istanbulis

„Kuni nad surnud ei ole, elavad nad igavesti“

Autorid ja etendajad Kairi Mändla, Jan Teevet ja Oliver Issak

Helimaastikud Markus Palo

Graafiline disainer Allan Appelberg

Esietendus 11. aprillil teatri Ekspeditsioon Krulli stuudios.

Etendus ehitatakse üles minimaalsete vahendite abil. Struktuuri ja tempot juhivad päikeseloojang, mis **Ekspeditsiooni** stuudio akendest avaneb. Koos aknal istuva mehega ootame ka meie raagus puu okste vahelt paistva taeva värvivahetust.

Iseenesest mõistetavalt tunnustame päikese loojumist iga päev, kuid see on pisut teistmoodi. Positiivse prognoosi kohaselt kogeb inimene oma eluea jooksul umbes 30 000 päikeseloojangut, ent teadlikult mäletab neist ainult õige väheseid. Pole ju harjumust – eriti linnas elades – jälgida loomulikku ruumi, otsimata seejuures kohest stimulatsiooni.

Etendajate kavatsustest aimu saades võib tekkida kihk toolil nihelema hakata, sest nüüd oleme püüdnud kavalalt lõksu, kus loojangut tuleb tõepoolest vaadata.

Esimese katkestuse tekitab ja viite meie ootamisele annab kõll, mis teavitab, et Istanbuli kohal on päike loojunud. Teavitusi tuleb

etenduse jooksul veelgi, kui loojang oma orientiiril meie asukohale aina lähemale jõuab. See universaalsuse mõõde seob meid siin ruumis viibivate inimestega, aga laiemalt ka ülejäänud inimkonnaga. Istanbulis, Vilniuses või ka mujal Tallinnas olevate inimestega, kes parasjagu taevasse juhtuvad vaatama, et loojangut viivuks märgata.

Saali eesruumis tervitab publikut installatsioon mehest kolme akna ees.
FOTO: HERKKO LABI | EKSPEDITSIOON

Lisaks päikeseloojangu ootamisele kõlab tasuta kuuldemängulik tekst, mida Issak, Teevet ja Mändla meie otsesest vaateulatusest väljas nagu diktorid otseülekandes esitavad. Algul suunatakse meie fookus vaatele, palutakse tähelepanu pöörata kohe-kohe mööduvale trammile, kirjeldatakse seda, mida me juba näeme ja teame, ning liigutakse meheni, kes aknal istub.

Valguse raam

Mees istub, küll sätib end aeg-ajalt, kuid püsib oma kohal. Kuuleme lugudest, mida temast rääkida saab, tutvume tema tervisenäitajate ja harjumustega. Need kõik kõlavad nagu katsetused ühte inimelu raamistada. Pärast iga korduvat algusfraasi „Ma näen meest“ tegelane kasvab ja muutub samas aina müstilisemaks. Alguses on ta lihtsalt üks mees aknal, siis keegi, kes on elanud kõiki elusid, kollektiivne mälu, mütoloogiline figuur.

Kirjelduste vahele kuhjatakse tiitleid või muinasjutulisi kirjeldusi, mis näivad parodeerivat inimese vajadust anda kohtumistele hierarhia või suursugune nimi. Sellesama hierarhia loomist kinnitab ka kohtumiste grammatika segment, mille käigus tõendatakse, et kohtumised lõppevad harva punktiga, rohkem ehk koma või isegi kooloniga.

(Vasakult) Kairi Mändla, Jan Teevet ja Oliver Issak räägivad aknal istuvast mehest lugusid, mis muudavad meest aina müstilisemaks.

FOTO: HERKKO LABI | EKSPEDITSIOON

Viimaks näibki küsimus olevat selles, kas kedagi või midagi suureks nimetades, muutub too siis päriselt suuremaks. Ükskõik milliseid perspektiive kasutada, ei ole olemas viisi, mille abil ühte elu purki hoiustada. Mis saaks siis nendest tühjadest või juhuslikest hetkedest, mis laiemas plaanis universaalset paremini talletavad? Olgu selleks loojangud, peagi tärkavad nartsissid või aja halastamatu kaduvuse nukrus.

Ühelt poolt on loomulik ihaleda olla „kõikjal“ ja kogeda rohkem kui ühe eluea jooksul võimalik.

Pigem tundub, et kõik on lihtsalt keele- ja tähenduste mäng, millega püütakse kontrollida aega. Isegi kui sõnadega võib ehitada kristallist losse ja jalga panna kuldsed kingad, siis kontrast argise vaatega aknal

istuvast mehest toob esile eksistentsiaalse soovi hetki tähendusrikkamaks muuta. Jutustada muinasjutulisi lugusid, kus inimesed elavad õnnelikult elu lõpuni.

Ühelt poolt on loomulik ihaleda olla „kõikjal“ ja kogeda rohkem kui ühe eluea jooksul võimalik. Teisalt taandub kõik see paratamatult siiski ühele kehale, hetkele ja vaatele. Ja viimaks jääb ikka päevi ajaüleselt raamistama valguse tulek ja kadumine.

Hetke tähendus

Ma polegi kindel, kas me tulime kohtuma mehe, loojangu või iseendaga. Teksti edenedes sulavad need ühte. Mees ise on kui videvik ja loojang, kelle näol näeme värvispektri liikumist. Lõpuks jääb aknal istuv mees lõpuni tabamatuks. Tihendatud ruum kätkeb tervet igavikku ja siis üksnes viivu. Loojangu saabumist ei saa inimkäsi oma äranägemise järgi mõjutada ja küllap ka mitte lugusid, mida temast hiljem jutustatakse.

Minimaalsete vahenditega suudetakse luua installatiivne ruum, mis vormib päikeseloojangust teatrisündmuse.

Selline nn aeglane teater nõuab vaatajalt valmisolekut närida läbi kontseptuaalsest kestast, taluda venitatud aega ja loobuda kohesest rahuldusest. Minimaalsete vahenditega suudetakse luua installatiivne ruum, mis vormib päikeseloojangust teatrisündmuse, ent kohati näib, et püütakse kutsuda liialt esile grandioosset ülevust, mis kaob sama kiiresti kui päike silmapiiri taha.

Samas ei pruugi see olla puudus. Vahest kommenteerib seegi taotlust näidata, kui kaduv on soov anda hetkedele püsiv tähendus. Saabuv videvik viib siiski lõpuks ometi ühe päikeseloojangu tõsise seedimiseni.

Kuidas see lugu Sind end tundma pani?

Rõõmsana

Üllatunult

Targemalt

Pettununa

Kurvana

Viihasena

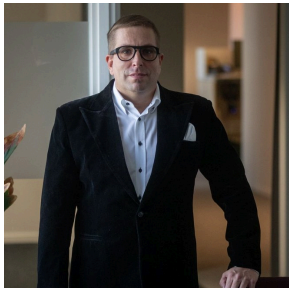
SAMAL TEEMAL

- 17.04.2026 **ARVUSTUS | Sõud igal rindel ja igas valdkonnas. „Öömaaeg“ viib meeldivalt kummalisele pärimuspungilikule rännakule**
- 13.04.2026 **ARVUSTUS | Teateid tegelikkusest kunstiliste vahenditega. Linnateatri „Sinisilmsed“ viib punaste ja siniste tablettide maailma**
- 06.03.2026 **ARVUSTUS | Valss ekraaniga. „Meedium“ loob portree inimesest infovoogude sees**
- 03.03.2026 **ARVUSTUS | Grigorjeva „Cosmodolphins“ näitab, et inimene ei ole vaenlane (12)**

Kommenteeri

Loe kommentaare (4)

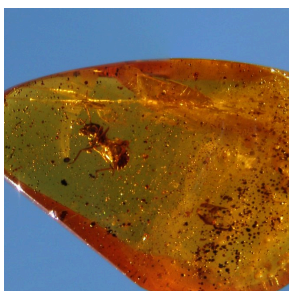
SOOVITAME SULLE

Peeter Koppel Lõhmuse öeldust: töötajad on liiga mugavaks muutunud, ees ootavad karmid ajad

Erootikatäht Marimumm sai paadunud kelmilt petta

Teadlased leidsid Antarktika jää alt merevaiku: miks see tähtis on?

Guardian: Orbáni seltskond kiirustab oma varasid Ungarist välja viima

Koit Toome meenutab oma kõige ebameeldivamat kohtingut: on ka minu elus see hetk olnud!

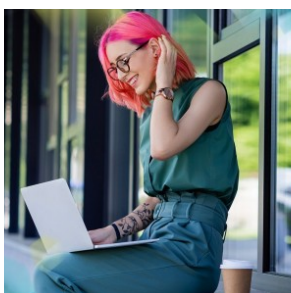

„Mis sa tast vead, talle ei jää ju meelde.“ Teismeline Uma: olen vanematele ääretult tänulik, et nad mind titest saati reisidele viisid

SISUTURUNDUS

30 päevaga tühjast ruumist toimivaks kontoriks – täiesti võimalik missioon

Millised märgid viitavad sellele, et sul on aeg võtta kasutusele raamatupidamistarkvara?

Arendaja enda läbi kolistatud ämbrid said uue elurajooni vundamendiks

